



Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67388624, fakss 67388634, e-pasts ptac@ptac.gov.lv, www.ptac.gov.lv

AS "4finance"
Reģ. Nr.40003991692
Lielirbes iela 17A-8
Rīga, LV-1046

LĒMUMS
patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā
Rīgā

2017.gada 21.februārī

Nr.10 -pk

[1] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 51.pants nosaka, ka administratīvo lietu izskata iestāde atbilstoši savai kompetencei, kas tai piešķirta ar normatīvo aktu. Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma (turpmāk – NKAL) 15.panta pirmās daļas 1.punktu Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) veic komercprakses uzraudzību atbilstoši iestādes noteiktajām uzraudzības prioritātēm, izvērtējot iespējamā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, kā arī nodrošinot līdzsvarotu komercprakses īstenotāju darbības uzraudzību, pēc savas iniciatīvas, tai skaitā pamatojoties uz personas iesniegumu atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumam (turpmāk – PTAL). Līdz ar to PTAC savas kompetences ietvaros un pēc savas iniciatīvas ir tiesīgs izvērtēt kredītu devēju komercprakses atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

2015.gada 28.maijā Saeimā tika pieņemti grozījumi PTAL, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī, paredzot jaunu regulējumu un nosakot ierobežojumus kredīta kopējām izmaksām patērētājam.

PTAL 8.panta (2²) daļa nosaka, ka "Patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kreditēšanu noteiktajā kārtībā". PTAL 8.panta (2³) daļa paredz: "Par šā panta (2²) daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta (2²) daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas."

[1.1] PTAC, pamatojoties uz APL 57.pantu un NKAL 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 2016.gada 16.jūnijā pieņēma lēmumu uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par AS "4finance" (turpmāk – Sabiedrība) īstenotās komercprakses atbilstību 2015.gada 28.maijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem PTAL.

[1.2] PTAC 2016.gada 1.jūlijā ir veicis pārbaudi Sabiedrības distances pakalpojuma sniegšanas vietā www.smscredit.lv, par ko sastādījis aktu Nr.E-LAB/20160701-2-1, konstatējot, ka Sabiedrība piedāvā patērētājiem kredītēšanas līgumus ar turpmāk norādītām kredītēšanas kopējām izmaksām patērētājam.

[1.3] Sākotnējie (atkārtotie) kredītēšanas līgumi:

1) komisijas maksa Kredītēšanas līgumā ar aizdevuma summu 100 EUR uz 30 dienām ir 8,80 EUR, kas ir atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(0,55*100*7/100)+(0,25*100*7/100)+(0,2*100*16/100)=(3,85)+(1,75)+(3,2)=8,80$ EUR;

2) komisijas maksa Kredītēšanas līgumā ar aizdevuma summu 300 EUR uz 30 dienām ir 26,40 EUR, kas ir atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(0,55*300*7/100)+(0,25*300*7/100)+(0,2*300*16/100)=(11,55)+(5,25)+(9,6)=26,40$ EUR;

[1.4.] [1.3] apakšpunktā norādīto kredītu termiņa atlikšana (pagarināšana):

1) Komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 100 EUR uz 7 dienām ir 6,75 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(6,75/100 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 6,75\%$ no 100 EUR un dienā tie ir $6,75/7 \text{ (dienu skaits)} = 0,96\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā četras reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā trīs reizes);

2) komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 100 EUR uz 14 dienām ir 8,50 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(8,50/100 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 8,5\%$ no 100 EUR un dienā tie ir $8,50/14 \text{ (dienu skaits)} = 0,61\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā trīs reizes visā termiņā 0,25 % - vairāk kā divas reizes);

3) komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 100 EUR uz 30 dienām ir 12,50 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(12,5/100 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 12,5\%$ no 100 EUR un dienā tie ir $12,50/30 \text{ (dienu skaits)} = 0,42\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā divas reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā vienu reizi);

4) komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 300 EUR uz 7 dienām ir 20,25 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(20,25/300 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 6,75\%$ no 300 EUR un dienā tie ir $6,75/7 \text{ (dienu skaits)} = 0,96\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā četras reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā trīs reizes);

5) komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 300 EUR uz 14 dienām ir 25,50 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(25,5/300 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 8,5\%$ no 300 EUR un dienā tie ir $8,50/14 \text{ (dienu skaits)} = 0,61\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā trīs reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā divas reizes);

6) komisijas maksa par pagarināšanu kredītēšanas līgumā 300 EUR uz 30 dienām ir 37,50 EUR, kas nav atbilstoša PTAL 8.panta (2³) daļai $(37,5/300 \text{ (kredīta summa)})*100 \text{ (procenti)} = 12,5\%$ no 300 EUR un dienā tie ir $12,5/30 \text{ (dienu skaits)} = 0,42\%$ (pārsniedz PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās (0,2%) izmaksas vairāk kā divas reizes; visā termiņā 0,25 % - vairāk kā vienu reizi);

Ievērojot augstāk norādīto, secināms, ka Sabiedrība patērētājiem piedāvā kredītēšanas līgumus ar PTAL 8.panta (2³) daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu un līdz ar to Sabiedrības patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar PTAL 8.panta 2² daļu.

[1.5] Ievērojot augstāk norādīto, PTAC secināja, ka Sabiedrība patērētājiem piedāvā kredītēšanas līgumus ar PTAL 8.panta (2³) daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu un līdz ar to Sabiedrības patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar PTAL 8.panta 2² daļu.

[1.6] 2016.gada 4.jūlijā PTAC nosūtīja Sabiedrībai (turpmāk – Sabiedrība) vēstuli Nr.3.3.-7/4227/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.1), kurā sniedza viedokli par īstermiņa aizdevumiem piemēroto komisijas maksu apmēru atbilstību PTAL 8.panta (2²) un (2³) daļas prasībām.

[1.7] 2016.gada 22.jūlijā PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 21.jūlija vēstuli

Nr.LET/2016/137 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.1), kurā Sabiedrība sniedz viedokli par Pieprasījumā Nr.1 norādītās informācijas sniegšanas tiesiskajiem aspektiem.

[1.8] 2016.gada 28.jūlijā PTAC Sabiedrībai nosūtīja vēstuli Nr.3.3.-3/4927/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.2), kurā, ievērojot PTAL 25.panta ceturtais daļas 4.¹ un 6.punktu un astotās daļas 1.punktu, aicināja Sabiedrību līdz 2016.gada 20.augustam iesniegt Pieprasījumā Nr.1 norādīto informāciju.

[1.9] 2016.gada 5.augustā Ekonomikas ministrijas, PTAC, nebanku kredītu devēju nozares dalībnieku un Saeimas Juridiskā biroja starpā tika rīkota tikšanās par PTAL 8.panta (2²) un (2³) daļu piemērojamību attiecībā uz kredīta termiņu atlikšanu (pagarināšanu).

[1.10] 2016.gada 18.augustā PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 17.augusta vēstuli Nr.LET/2016/156 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.2), kurā Sabiedrība sniedz Pieprasījumā Nr.1 norādīto informāciju, tostarp informāciju par noslēgto vienošanos par kredītēšanas līguma termiņa atlikšanu skaitu. Vienlaikus Paskaidrojumā Nr.2 norādīts, ka “(..) Ņemot vērā, ka izmaiņas ir jāveic Sabiedrības visās tehniskajās sistēmās un datubāzēs, Sabiedrība minētās izmaiņas veiks divos posmos, t.i. līdz 15.09.2016. ievieš izmaiņas atbilstoši PTAC 11.01.2016. vēstulei Nr.3.3.-7/F-372/184 “Par viedokļa sniegšanu”, t.i., ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tad tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31.dienu, komisija par kredīta atmaksas termiņu pagarināšanu nepārsniegs 0,25% dienā, bet, ņemot vērā risinājuma sarežģītību, kas skar ne vien tehniskos, bet arī grāmatvedības jautājumus, līdz 30.10.2016. ievieš izmaiņas atbilstoši PTAC norādījumiem tikšanās laikā, t.i., nosakot, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam kopā ar komisiju par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu saistībā ar līgumu klientam nepārsniegs 0,25% dienā par visu līguma darbības laiku, ja līguma darbības termiņš ar pagarināšanu pārsniedz 30 dienas.”

[1.11] 2016.gada 8.septembrī PTAC rīkoja tikšanos ar Sabiedrību, kuras laikā Sabiedrība informēja par tās plānotajām darbībām izmaiņu ieviešanai sistēmās attiecībā uz komisijas maksu par kredīta termiņa atlikšanu apmēru pielāgošanu PTAL 8.panta (2³) daļas prasībām.

[1.12] 2016.gada 15.septembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 15.septembra vēstuli Nr.LET/2016/172 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.3), kurā Sabiedrība informē PTAC, ka “(..) ir ieviesusi izmaiņu pirmo posmu, t.i., ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tad tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31.dienu, komisija par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu nepārsniedz 0,25% dienā. Minētās izmaiņas attiecas uz visiem patērētājiem, kas izvēlas pagarināt sava aizdevuma atmaksas termiņu, kā arī visiem patērētājiem ir publiski pieejams Sabiedrības interneta vietnē www.smscredit.lv, kurā patērētājiem ir piedāvāti informācijas sabiedrības pakalpojumi un patērētāju kredītēšanas pakalpojumi.”

[1.13] 2016.gada 16.septembrī PTAC Sabiedrībai nosūtīja vēstuli Nr.3.3.-3/6013/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.3), kurā, ievērojot NKAL 15.panta piektās daļas 2.punktu un 15.¹ panta pirmās daļas 2.punktu, aicināja Sabiedrību līdz 2016.gada 30.septembrim rakstveidā (vienlaikus iesniedzot precizētos īstermiņa aizdevuma līgumu projektus) apņemties līdz 2016.gada 30.oktobrim veikt izmaiņas komisijas maksas par patērētāja kredītēšanas līguma termiņa pagarināšanu apmēros un aprēķināšanas kārtībā.

[1.14] 2016.gada 30.septembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 28.septembra vēstuli Nr.LET/2016/178 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.4), sniedzot viedokli par administratīvās lietas izskatīšanas aspektiem, nesniedzot Pieprasījumā Nr.3 minēto rakstveida apņemšanos. Paskaidrojumā Nr.4 Sabiedrība norāda sekojošo: “(..) Tādējādi šobrīd nebūtu ne lietderīgi, ne pamatoti pieprasīt, lai Sabiedrība iesniedz PTAC rakstveida apņemšanos saskaņā ar NKAL 15.panta piektās daļas 2.punktu tālāk norādīto iemeslu dēļ:

1) NKAL 15.panta piektajā daļā noteiktās PTAC tiesības nav pielietojamas kumulatīvi. Attiecīgi, šādos apstākļos, kad PTAC jau licencēšanas ietvaros, atsaucoties uz šo pašu ierosināto pārkāpuma lietu, ir de facto izmantojis savas tiesības saskaņā ar NKAL 15.panta piektās daļas

1.punktu, šobrīd nav juridiska pamata šī paša procesa ietvaros pieprasīt no Sabiedrības arī rakstveida apņemšanās parakstīšanu;

2) Jāuzsver, ka Sabiedrība ir piekritusi ievērot PTAC veikto normu interpretāciju, kaut gan Sabiedrības ieskatā attiecīgās strīdīgās normas ir iespējams interpretēt arī citādi, un to apliecina vairāku juridisko biroju un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Profesionālās pilnveides un tālākizglītības centra atzinums. Sabiedrība nav atzinusi pārkāpumu, kas ir rakstveida apņemšanās būtiska un neatņemama sastāvdaļa, jo ir pielikusi būtiskas pūles, lai noskaidrotu piemērojamo normatīvo aktu saturu un nodrošinātu tās komercdarbības likumību, rīkojoties kā krietns un rūpīgs saimnieks. Atbilstoši NKAL 15.¹panta otrajai daļai, rakstveida apņemšanās tiesiskās sekas ir tādas, ka Sabiedrībai jāatzīst pārkāpums, kas varētu nozīmēt, ka pēc rakstveida apņemšanās parakstīšanas tā vairs nevarētu izmantot administratīvās tiesas kontroli pār PTAC izdoto administratīvo aktu, kurā ietverta attiecīga normu interpretācija, kuru Sabiedrība uzskata par neviennozīmīgu.”

[1.15] 2016.gada 17.oktobrī PTAC Sabiedrībai nosūtīja vēstuli Nr.3.3.-7/6746/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.4) par viedokļa sniegšanu administratīvajā lietā, aicinot Sabiedrību līdz 2016.gada 31.oktobrim iesniegt rakstveida viedokli, paskaidrojumus un argumentus, kā arī normatīvajos aktos noteiktā kārtībā apliecinātu Sabiedrības pēdējā finanšu gada pārskata „Peļņas vai zaudējumu aprēķina” kopiju.

[1.16] 2016.gada 27.oktobrī PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 26.oktobra vēstuli Nr.LET/2016/185 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.5) par 2016.gada 15.septembra Lēmumā Nr.NK-2016-30 “Par speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai uz nenoteiktu laiku” (turpmāk – Lēmums) ietvertā nosacījuma – “Līdz 2016.gada 30.oktobrim Sabiedrība novērs PTAC ierosinātājā lietā Nr.F-199 konstatētos PTAL pārkāpumus, izpildot Sabiedrības vēstulē 17.08.2016. Nr.LET/2016/156 PTAC izteikto apņemšanos ieviest izmaiņas Sabiedrības piemērotajās komisijas maksās par patērētāju kreditēšanas līgumu pagarināšanu, nosakot, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam kopā ar komisiju par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu saistībā ar līgumu klientam nepārsniegs 0,25% dienā par visu līguma darbības laiku, ja līguma darbības termiņš ar kredīta atmaksas pagarināšanu pārsniedz 30 dienas. Līdz 2016.gada 10.novembrim Sabiedrība iesniedz rakstveida pierādījumus par nosacījuma izpildi.” izpildi. Paskaidrojumā Nr.5 Sabiedrība norāda, ka uz 2016.gada 26.oktobra ir pilnībā ieviesusi izmaiņas Sabiedrības piemērotajās komisijas maksās par patērētāju kreditēšanas līgumu pagarināšanu, nosakot, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam kopā ar komisiju par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu saistībā ar līgumu klientam nepārsniegs 0,25% dienā par visu līguma darbības laiku, ja līguma darbības termiņš ar kredīta atmaksas pagarināšanu pārsniedz 30 dienas. Vienlaikus Sabiedrība izteikusi sekojošu lūgumu: “(..) nekavējoties izbeigt uzsākto administratīvo lietu, jo Sabiedrība piemēro tiesību normas PTAC interpretācijā un nav pamata veikt turpmākos soļus, to skaitā sodīšanu vai rakstveida apņemšanās lūgšanu, kas vērsti uz PTAC interpretācijas piemērošanas nodrošināšanu.”

[1.17] 2016.gada 4.novembrī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/7203/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.5), sniedzot viedokli par rakstveida apņemšanās būtību un PTAC pretimnākšanu konkrētās administratīvās lietas ietvaros, kā arī piekrītot Sabiedrības lūgumam rīkot tikšanos. Papildus PTAC pagarināja viedokļa un argumentu iesniegšanas termiņu līdz 2016.gada 17.novembrim.

[1.18] 2016.gada 11.novembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 10.novembra vēstuli Nr.LET/2016/197 (turpmāk – Vēstule), kurā Sabiedrība lūdza pagarināt viedokļa un argumentu iesniegšanu līdz 2016.gada 25.novembrim.

[1.19] 2016.gada 15.novembra vēstulē Nr.3.3.-7/7489/F-199 PTAC pagarināja viedokļa un argumentu iesniegšanas termiņu līdz 2016.gada 25.novembrim.

[1.20] 2016.gada 22.novembrī plkst.16:00 PTAC, Sabiedrības un Biedrības “Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija” (turpmāk – Asociācija) pārstāvju starpā tika rīkota

tikšanās, kuras laikā puses sniedza viedokļus par iespējamiem tiesiskiem līdzekļiem administratīvās lietas izskatīšanas izbeigšanai.

[1.21] 2016.gada 25.novembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2016.gada 25.novembra vēstuli Nr.LET/2016/209 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.6), kurā Sabiedrība atbilstoši APL 14.¹pantam, 61.pantam un 62.panta otrai daļai sniegusi viedokli un argumentus administratīvās lietas ietvaros.

[1.22] 2016.gada 30.decembrī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/8547/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.6), aicinot Sabiedrību līdz 2017.gada 13.janvārim iesniegt 1) informāciju par konkrētu datumu, līdz kuram ieskaitot Sabiedrība piemēroja PTAL 8.panta (2³) daļai neatbilstošas komisijas maksas par kredīta termiņa pagarināšanu; 2) kopējo pagarinājumu skaitu no 2016.gada 1.janvāra līdz Pieprasījuma Nr.6 [2] punkta pirmajā apakšpunktā norādītajam datumam ieskaitot, norādot precīzu pagarinājumu skaitu katrā pagarinājuma termiņā (tai skaitā (bet ne tikai) uz 7, 14 un 30 dienām), par kādiem Sabiedrība slēgusi vienošanās par kredīta termiņa pagarināšanu ar PTAL 8.panta (2³) daļā neatbilstošām pagarinājuma maksām.

[1.23] 2017.gada 6.janvārī PTAC saņēma Sabiedrības 2017.gada 4.janvāra vēstuli Nr.FN-2017/4 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.7), kurā Sabiedrība lūdz PTAC pagarināt termiņu Pieprasījumā Nr.6 minētās informācijas iesniegšanai līdz 2017.gada 1.martam.

[1.24] 2017.gada 9.janvārī Sabiedrības pilnvarotais pārstāvis, ievērojot APL 29.panta otro daļu, ieradās PTAC iepazīties ar administratīvās lietas Nr.F-199 materiāliem.

[1.25] 2017.gada 18.janvārī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/361/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.7) pagarinot Pieprasījumā Nr.6 minētās informācijas iesniegšanas termiņu līdz 2017.gada 1.februārim.

[1.26] 2017.gada 1.februārī PTAC saņēma Sabiedrības 2017.gada 30.janvāra vēstuli Nr.FN-2017/12 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.8), kurā Sabiedrība informē: “(..) PTAC rīcībā jau ir dati par Sabiedrībā pagarinātajiem kredītiem par laika periodu no 2016.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam. Attiecīgi Sabiedrība informē, ka pagarināto kredītu skaits par laika periodu no 2016.gada 1.jūlija līdz 15.septembrim ir (..). Lai sagatavotu datus par pagarināto kredītu skaits par laika periodu no 2016.gada 15.septembra līdz 2016.gada 27.oktobrim Sabiedrība lūdz pagarināt datu sagatavošanas termiņu līdz 2017.gada 1.martam.”

[1.27] 2017.gada 7.februārī PTAC nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.3.3.-7/865/F-199 (turpmāk – Pieprasījums Nr.8) pagarinot Pieprasījumā Nr.6 norādītās informācijas iesniegšanas termiņu līdz 2017.gada 14.februārim.

[1.28] 2017.gada 14.februārī PTAC saņēma Sabiedrības 2017.gada 13.februāra vēstuli Nr.FN-2017/13 (turpmāk – Paskaidrojums Nr.9), kurā Sabiedrība informē sekojošo: “(..) kopējais pagarināto kredītu skaits par laika periodu no 2016.gada 1.jūlija līdz 15.septembrim ir (..). Savukārt pagarināto kredītu skaits par laika periodu no 2016.gada 15.septembra līdz 2016.gada 27.oktobrim ir (..). Minētie dati norādīti par visiem pagarinājumu veidiem kopā (..).”

[1.29] Lietā esošajos Sabiedrības iesniegtajos Paskaidrojumos Nr.1.-Nr.9, ir ietverti sekojoši argumenti:

1) “No PTAC 2016.gada 16.maijā Asociācijai adresētās vēstules Nr.3.3.-7-F-136/3229 Sabiedrība secina, ka PTAC ir norādījis, ka kompetentā iestāde komunikācijā ar nozares pārstāvjiem par pareizu PTAL 8.panta (2³) daļā iekļautās normas piemērošanu, ir Ekonomikas ministrija. PTAC rīcība, kad, nesagaidot Ekonomikas ministrijas rīkotās sanāksmes rezultātu, Sabiedrībai tiek norādīts uz PTAL 8.panta (2³) daļas pārkāpumu, Sabiedrības ieskatā nonāk pretrunā tiesiskās palāvības principam, jo PTAC ir uzsācis administratīvo procesu pret Sabiedrību par iespējamu tiesību normas pārkāpumu, pretrunā savai iepriekšējai norādei, kas dota Sabiedrību pārstāvošai Asociācijai, ka tiesību normas interpretācijas jautājumos nepieciešams sākotnēji vērsties Ekonomikas ministrijā, tādējādi radot priekšstatu, ka piekrīt uzskatam, ka piemērotās tiesību normas interpretācija nav viennozīmīga. Sabiedrības ieskatā, tiesiskās palāvības princips šajā gadījumā pagērē to, ka sākotnēji uzraugošajai iestādei, atbildīgajai ministrijai un nozares pārstāvim ir jāvienojas par vienotu tiesību normu izpratni, vai arī vismaz ir jābūt skaidram un

vienotam gan Ekonomikas ministrijas, gan arī PTAC viedoklim par to, kādā veidā attiecīgā tiesību norma tiks piemērota, un tikai tad būtu pamatoti uzsākt administratīvo procesu par normas neievērošanu, ja tāda vēl tiktu konstatēta. Tādēļ, situācijā, kad Ekonomikas ministrija vēl tikai plānoja tikšanos ar nozares pārstāvjiem, lai diskutētu ar normas piemērošanu saistītos juridiskos jautājumus, pārmest Sabiedrībai minētās tiesību normas pārkāpumu, nebija pamatoti.” (Paskaidrojuma Nr.1 3.lpp.)

2) “Sabiedrība norāda, ka tās rīcība, nosakot spēkā esošo maksu par kreditēšanas līguma termiņa atlikšanu (pagarināšanu), ir bijusi saskaņā ar Asociācijas vadlīnijām un Asociācijas sniegtiem atzinumiem no Latvijā vadošajiem juridiskajiem birojiem, kā arī Latvijas Universitātes par normatīvo aktu interpretāciju, kas apstiprināja Asociācijas un Sabiedrības normatīvo aktu interpretācijas pareizību.” (Proti, saskaņā ar Asociācijas izstrādātajām “Vadlīnijām par grozījumiem Patērētāju tiesību aizsardzības likumā” 1.2.apakšpunktu kredīta kopējās izmaksas netiek ietverti maksājumi, kas kredīta devējam nav zināmi kredīta līguma noslēgšanas brīdī, tostarp pagarināšanas maksas.) (Paskaidrojuma Nr.2 [2] punkts)

3) “Licences lēmumā iekļautajā ierosinājumā noteiktais termiņš komercprakses atbilstības nodrošināšanai ir 2016.gada 30.oktobris, bet pienākums sniegt apliecinājumu par izpildi noteikts līdz 2016.gada 10.novembrim, ko Sabiedrība atbilstoši likuma prasībām grasās ievērot. Gadījumā, ja iestājoties Licences lēmumā noteiktajam termiņam, PTAC konstatēs, ka ierosinājums nav izpildīts, PTAC būs tiesības piemērot pret Sabiedrību kādu no NKAL 15.panta astotajā daļā norādītajiem tiesiskajiem ietekmēšanas instrumentiem. Pie tam, minētais pienākums Sabiedrībai ir noteikts kā administratīvā akta nosacījums Licences lēmumā, uz kuru attiecas Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 2.punktā paredzētās sekas. Proti, gadījumā, ja Sabiedrība neizpildīs nosacījumu Licences lēmumā noteiktajā termiņā, PTAC būs tiesības šo lēmumu atcelt, atsaucot Sabiedrības Licenci. Tādējādi šobrīd nebūtu ne lietderīgi, ne pamatoti pieprasīt, lai Sabiedrība iesniedz PTAC rakstveida apņemšanos saskaņā ar NKAL 15.panta piektās daļas 2.punktu tālāk norādīto iemeslu dēļ:

1) NKAL 15.panta piektajā daļā noteiktās PTAC tiesības nav pielietojamas kumulatīvi. Attiecīgi, šādos apstākļos, kad PTAC jau licencēšanas ietvaros, atsaucoties uz šo pašu ierosināto pārkāpuma lietu, ir de facto izmantojis savas tiesības saskaņā ar NKAL 15.panta piektās daļas 1.punktu, šobrīd nav juridiska pamata šī paša procesa ietvaros pieprasīt no Sabiedrības arī rakstveida apņemšanās parakstīšanu;

2) Jāuzsver, ka Sabiedrība ir piekritusi ievērot PTAC veikto normu interpretāciju, kaut gan Sabiedrības ieskatā attiecīgās strīdīgās normas ir iespējams interpretēt arī citādi, un to apliecina vairāku juridisko biroju un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Profesionālās pilnveides un tālākizglītības centra atzinums. Sabiedrība nav atzinusi pārkāpumu, kas ir rakstveida apņemšanās būtiska un neatņemama sastāvdaļa, jo ir pielikusi būtiskas pūles, lai noskaidrotu piemērojamo normatīvo aktu saturu un nodrošinātu tās komercdarbības likumību, rīkojoties kā krietns un rūpīgs saimnieks. Atbilstoši NKAL 15.¹panta otrajai daļai, rakstveida apņemšanās tiesiskās sekas ir tādas, ka Sabiedrībai jāatzīst pārkāpums, kas varētu nozīmēt, ka pēc rakstveida apņemšanās parakstīšanas tā vairs nevarētu izmantot administratīvās tiesas kontroli pār PTAC izdoto administratīvo aktu, kurā ietverta attiecīga normu interpretācija, kuru Sabiedrība uzskata par neviennozīmīgu.

3) Tādējādi PTAC mērķis – nodrošināt patērētāju interešu augsta līmeņa aizsardzību – ir sasniegts ar citiem instrumentiem, kas vienlaikus neierobežo Sabiedrības tiesības uz taisnīgu tiesu. Sabiedrība arī norāda, ka tai izsniegtās licences atcelšana, apturēšana vai anulēšana gadījumā, ja netiks ievērots lēmumā par licences izsniegšanu iekļautais nosacījums, ir vērtējams kā ļoti stingrs patērētāju tiesību aizsardzības instruments, jo liegtu Sabiedrībai turpmāk nodarboties ar tās komercdarbību un pat radītu tās klientiem tiesības vienpusēji atkāpties no patērētāju kreditēšanas līgumiem. Situācijā, kad Sabiedrībai piemērots tik bargs patērētāju tiesību aizsardzības instruments, turpmāku līdzekļu piemērošana nav samērīga, it īpaši ņemot vērā apstākli, ka Sabiedrība aktīvi sadarbojas ar PTAC un informē to par progresu pieprasīto izmaiņu ieviešanā. Sabiedrības rīcība, labprātīgi novēršot PTAC konstatētās problēmas, nedod pamatu uzskatīt, ka

pašlaik nepieciešama turpmāku sankciju piemērošana, lai aizsargātu patērētāju tiesības un motivētu Sabiedrību izdarīt izmaiņas tās piemērotajās komisijas maksās.” (Paskaidrojuma Nr.4 2.-3.lpp.)

4) “Lai vienlaikus nodrošinātu iespēju aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses un arī ievērotu PTAC sniegto PTAL 8.panta (2³) daļas interpretāciju, kas vērsta uz paplašinātu patērētāju interešu nodrošināšanu, tomēr neatspoguļo arī citādāku šīs tiesību normas interpretāciju un piemērošanas iespējas, Sabiedrības savu apņemšanos novērst PTAC norādītos apstākļus un piekrišanu saņemt licenci ar nosacījumu saista ar procesuāla rakstura atceļošu nosacījumu, proti, ja tiesā tiktu pārsūdzēts lēmumā un/vai speciālajā atļaujā (licencē) ietvertais nosacījums, un tiesa pieteikumu par iestādes noteikto nosacījumu atceltu, atzītu par prettiesisku vai apturētu nosacījuma darbību, Sabiedrība saglabā tiesības atkāpties no apņemšanās, kuras saturs atspoguļots iestādes izdotā lēmuma un/vai speciālās atļaujas (licences) nosacījumā.” (Paskaidrojuma Nr.4. 3.lpp.)

5) “(..) Sabiedrība pēc būtības neiebilst vēlreiz rakstveidā apliecināt, ka Sabiedrība ir gatava izpildīt PTAC norādījumus komercprakses īstenošanā, kā arī rīcībā attiecībā pret patērētājiem. Vēl vairāk. Sabiedrība uz šo brīdi jau šādu rakstveida apliecinājumu PTAC ir sniegusi vairākkārt un savas komercprakses atbilstību PTAC prasībām ir nodrošinājusi vēl pirms Sabiedrībai izsniegtajā speciālajā atļaujā (licencē) ietvertajam termiņam, t.i. 2016.gada 30.oktobrim. Tomēr šajā procesa stadijā ir saskatāmi vairāki juridiski problemātiski aspekti, kuru dēļ Sabiedrība nevar piekrist parakstīt rakstveida apņemšanos NKAL 15.¹panta izpratnē, un tie ir šādi:

1) Ņemot vērā, ka Sabiedrības darbības atbilstība PTAC prasībām jau šobrīd ir nodrošināta, komersanti vairs nevar apņemt novērst pārkāpumu, kurš vairs neeksistē un kurš ir novērsts ar citu tiesisku instrumentu palīdzību;

2) Atbilstoši NKAL 15.¹panta otrajai daļai, parakstot rakstveida apņemšanos, komersants atzīst, ka ir izdarījis konstatēto pārkāpumu. Tādējādi parakstot dokumentu, kurā Sabiedrība atzīst, ka izdarījusi konstatēto pārkāpumu, Sabiedrībai tiek liegtas tiesības lūgt tiesai pārbaudīt PTAC veiktās normu interpretācijas pamatotību. Taču PTAC ir labi zināms, ka Sabiedrība uzskata, ka normas ir iespējams interpretēt arī citādāk nekā to dara PTAC, un ka Sabiedrība nav pārkāpusi likuma prasības. Neskatoties uz to, Sabiedrība ir labprātīgi nodrošinājusi PTAC prasību izpildi, tomēr nevēlas zaudēt vai ierobežot savas iespējas tiesā pārsūdzēt PTAL normu interpretāciju, jo rakstveida apņemšanās neatņemamais vains atzīšanas elements faktiski varētu liegt Sabiedrībai izmantot Satversmes 92.pantā aizsargātās tiesības.” (Paskaidrojuma Nr.6 [4.4] apakšpunkts)

6) “(..) Tādējādi, ņemot vērā, ka licencēšanas procesa ietvaros PTAC jau ir panācis, ka Sabiedrība PTAC noteiktajā termiņā ir nodrošinājusi komercprakses atbilstību PTAC kā uzraudzības iestādes prasībām, kā arī ziņojusi par ierosinājuma izpildi, šajā gadījumā aicinām pieņemt lēmumu par lietvedības izbeigšanu, konstatējot, ka PTAC ir izteicis konkrētus ierosinājumus, un Sabiedrība ir nodrošinājusi šo ierosinājumu izpildi. Gan konkrētos ierosinājumus, gan arī Sabiedrības sniegtos paskaidrojumus un apņemšanās par ierosinājumu izpildi ir iespējams atspoguļot lēmuma par lietvedības izbeigšanu tekstā un attiecīgu izrakstu publicēt PTAC mājas lapā līdzīgā kārtībā, kā tas tiek darīts ar rakstveida apņemšanām, tādējādi nodrošinot patērētāju informēšanu un tiesību aizsardzību. (..) Sabiedrības ieskatā, ņemot vērā visu ierosināto lietvedību, faktisko situāciju uz šo brīdi, kā arī biedru juridiskos apsvērumus, ierosināto administratīvo lietvedību izbeigšana šīs vēstules .5.punktā aprakstītajā veidā būtu uzskatāma par tiesisku un samērīgu rezultātu vienas puses nodrošinātu patērētāju interešu aizsardzību, bet vienlaikus neliegtu attiecīgajiem komersantiem vērsties tiesā ar lūgumu veikt PTAC veiktās normu interpretācijas pamatotības pārbaudi.” (Paskaidrojuma Nr.6 [4.5] apakšpunkts).

Izvērtējot lietā esošos materiālus, PTAC konstatē:

[2] APL 57.pants nosaka, ka „Iestāde, kurai lieta ir piekritīga, ierosina administratīvo lietu, ja tai kļūst zināmi fakti, uz kuriem pamatojoties saskaņā ar tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā arī tad, ja iestādei ir pamats uzskatīt, ka šādi fakti varētu būt”. Jāņem vērā, ka tādos gadījumos, kad no tiesību normām izriet, ka, konstatējot noteiktus faktus, iestādei ir jāizdod administratīvais akts, tad iestādei nav jāizdara apsvērumi par administratīvās lietas ierosināšanas lietderību – lieta ir jāierosina (sk. Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. – Rīga: TNA, 2013.gads, 549.lpp). Tādējādi, izvērtējot lietā esošos materiālus, PTAC, pamatojoties uz APL 57.pantu un NKAL 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 2016.gada 1.jūlijā pieņēma lēmumu uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par Sabiedrības īstenotās komercprakses atbilstību 2015.gada 28.maijā Saeimā pieņemtajiem grozījumiem PTAL.

[2.1] NKAL 15.panta četrpadsmitā daļa paredz, ka ”Uzraudzības iestāde lietas par negodīgu komercpraksi izskata APL noteiktajā kārtībā, ciktāl šajā likumā nav noteikts citādi”. Saskaņā ar NKAL 14.panta pirmo daļu NKAL ievērošanu savas kompetences ietvaros uzrauga PTAC.

[2.2] NKAL 1.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka „darbība (uzvedība, apgalvojums, komerciāla saziņa, tirgvedība) vai bezdarbība (noklusējums), kas tieši saistīta ar tirdzniecības veicināšanu, preces (ķermeņiskas vai bezķermeņiskas lietas) pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu patērētājam, ir komercprakse”.

NKAL 1.panta otrā daļa paredz, ka citi šā likuma termini un jēdzieni ir lietoti PTAL izpratnē. Saskaņā ar PTAL 1.panta 2.punktu pakalpojums ir personas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros par atlīdzību vai bez tās izpildīts patērētāja pasūtījums vai tāda ar patērētāju noslēgta līguma pildīšana, saskaņā ar kuru tiek iznomāta kāda lieta, izgatavota jauna lieta, uzlabota vai pārveidota esoša lieta vai tās īpašības vai veikts darbs, vai gūts nematerializēts darba rezultāts.

No iepriekš minētajām definīcijām izriet, ka Sabiedrības rīcība, slēdzot ar patērētājiem vienošanās par kredīta atmaksas atlikšanu, ir atzīstama par komercpraksi, jo šāda darbība ir tieši saistīta ar pakalpojumu sniegšanu patērētājam. Savukārt saskaņā ar NKAL 1.panta pirmās daļas 1.punktu Sabiedrība ir atzīstama par komercprakses īstenotāju, kas konkrēto komercpraksi īsteno savas saimnieciskās darbības ietvaros.

[2.3] NKAL 4.panta pirmajā daļā un otrās daļas 1.punktā ir noteikts, ka negodīga komercprakse ir aizliegta. Komercprakse ir negodīga, ja tā neatbilst profesionālajai rūpībai un būtiski negatīvi ietekmē, vai var būtiski negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja, vai tādas patērētāju grupas vidusmēra pārstāvja ekonomisko rīcību attiecībā uz precī vai pakalpojumu, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar. Savukārt NKAL 6.pants paskaidro, ka komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispārārtīgai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

Saskaņā ar NKAL 7.panta pirmo daļu par patērētāja ekonomisko rīcību negatīvi ietekmējošu uzskata tādu komercpraksi, kura būtiski ierobežo patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu un kuras rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par līguma slēgšanu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Savukārt atbilstoši NKAL 7.panta otrās daļas 1.punktam par patērētāja pieņemtu lēmumu slēgt līgumu jebkurā gadījumā uzskatāms patērētāja lēmums iegādāties precī vai saņemt pakalpojumu, vai atturēties no šādas rīcības. No konkrētajām normām izriet, ka, vērtējot komercprakses atbilstību normatīvo aktu prasībām, nav obligāts nosacījums, ka patērētājam līgums ir jānoslēdz. Respektīvi, pietiek vien, ja komercprakses ietekmē patērētājs pieņem lēmumu iegādāties precī, vai saņemt pakalpojumu vai atturēties no šādas rīcības, kā arī pieņem lēmumu iegādāties to uz konkrētiem noteikumiem, jo tikai pēc konkrēta lēmuma pieņemšanas patērētājs rīkojas, piemēram, uzsāk preces/pakalpojuma iegādes darbības, apmeklē pakalpojumu sniegšanas vietu vai pakalpojuma sniedzēja mājaslapu u.tml., un konkrētā patērētāja rīcība jau ir atzīstama par komercprakses sekām, kuras ietvaros var tikt ietekmēta arī patērētāja ekonomiskā rīcība.

[2.4] PTAC paskaidro, ka Sabiedrības īstenoto komercpraksi PTAC vērtē no vidusmēra

patērētāja uztveres viedokļa, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005.gada 11.maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.2006/2004 („Negodīgas komercprakses direktīva”) (turpmāk – Direktīva), un Eiropas Kopienų tiesas (turpmāk – EKT) praksē norādītos vidusmēra patērētāja kritērijus – patērētājs, kurš ir pietiekoši zinošs un labi informēts, kā arī pietiekoši vērīgs un piesardzīgs (skat. Direktīvas preambulas 18.punkts; EKT C-112/99, 52.paragrāfs; C-44/01, 55.paragrāfs; C-356/04, 78.paragrāfs; C-381/05, 23.paragrāfs). Minētais PTAC viedoklis izriet arī no Direktīvā noteiktā: saskaņā ar Direktīvas preambulas 11.punktu, ar šo direktīvu ir sasniedzama augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzība, nosakot vienotu vispārēju aizliegumu tādai negodīgai komercpraksi, kas kropļo patērētāju saimniecisko rīcību. Direktīvas 2.panta e) punkts nosaka, ka, „būtiski kropļot patērētāja saimniecisko rīcību” nozīmē izmantot komercpraksi, lai būtiski mazinātu patērētāja spējas pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, tādējādi liekot patērētājam pieņemt tādus lēmumus par darījuma veikšanu, kādus viņš citādi nebūtu pieņēmis. Savukārt saskaņā ar Direktīvas 2.panta k) punktu „lēmums veikt darījumu” ir jebkurš patērētāja pieņemts lēmums par to, vai, kā un pēc kādiem noteikumiem veikt pirkumu, vai veikt pilnus vai daļējus maksājumus, paturēt produktu vai no tā atbrīvoties, vai attiecībā uz to izmantot līgumtiesības, neatkarīgi no tā, vai patērētājs nolemj rīkoties vai no rīcības atturēties. Iepriekš minētā Direktīvas interpretācija izriet arī no Eiropas Komisijas publicētajām Negodīgas komercprakses direktīvas vadlīnijām (skatīt, http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/Guidance_UCP_Directive_en.pdf).

[3] PTAC norāda, ka PTAL 8.panta (2²) daļa nosaka: “Patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kredītēšanu noteiktajā kārtībā.” Minētā panta teikums – “Patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas darījuma praksei” ir ģenerālklausula, kas paredz, ka izmaksām ir jābūt samērīgām ne tikai pirms līguma noslēgšanas vai līguma slēgšanas laikā, bet arī visā līguma darbības laikā. Normas mērķis ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līgumslēdzējas puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlietu lielās parāda saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksāspējas izvērtēšanu.

Secīgi, PTAL 8.panta (2³) daļa paredz: “Par šā panta (2²) daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta (2²) daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. (..)”

[3.1] Gadījumos, kad kredīts netiek termiņā atmaksāts un puses vienojas par pagarinātu sākotnējā līguma kredīta atmaksas termiņu, piemērojami izmaksu ierobežojumi attiecināmi atbilstoši sākotnējā līguma termiņam, piemēram, ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31.dienu, kopējās izmaksas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu jeb lietošanu nedrīkst pārsniegt 0,2% dienā, jo saskaņā ar PTAL 8.panta (2³) daļu “Par šā panta (2²) daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. (...).” Skatīt attēlu zemāk.



PTAC vērs uzmanību, ka kredīta kopējās izmaksas dienā aprēķina, ņemot vērā sekojošu formulu - tiek noskaidrotas visas izmaksas, kas tiks piemērotas kredītēšanas līgumā noteiktajā termiņā jeb kredīta kopējās izmaksas un tad izdala šīs izmaksas ar dienu skaitu, uz kuru ir noslēgts kredītēšanas līgums. Tādējādi iegūst izmaksu apmēru dienā, kas vēl ir jāizsaka procentuāli pret aizdevuma summu.

[3.2] PTAL 1.panta 9.punkts definē kredīta kopējās izmaksas patērētājam: “Visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). Kredīta izmaksās iekļauj arī izmaksas par papildus pakalpojumiem saistībā ar kredītēšanas līgumu, tajā skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojuma līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem. Ja kredīta atmaksa nodrošināta ar nekustamo īpašumu vai kredīta mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu, kredīta kopējās izmaksās patērētājam iekļauj arī īpašuma vērtēšanas izmaksas, ja šāda vērtēšana ir vajadzīga kredīta saņemšanai, bet neietver maksu, kas saistīta ar nekustamā īpašuma ierakstīšanu un ar to saistīto tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.”

No minētās normas izriet, ka ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jāreķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas. Tās ietver, piemēram, procentus par kredīta lietošanu, komisijas maksas, dažādas administratīvās izmaksas, piemēram, par aizdevuma līguma sagatavošanu, maksāspējas pārbaudi, kredīta piešķiršanu, apstiprināšanas maksas, kredīta starpnieku izmaksas, kuras sedz patērētājs u.tml. Turklāt no definīcijas daļā: “jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi” izriet, ka, piemēram, pēc noteikta termiņa slēdzot kredīta līguma grozījumus vai pārjaunojuma līgumus, jebkuri piemērotie procenti, komisijas maksas u.c. maksājumi atkārtoti iekļaujami kredīta kopējās izmaksās patērētājam, jo attiecīgo līguma grozījumu vai pārjaunojuma slēgšanas brīdī tie kredīta devējam ir zināmi.

[3.3] Par komisijas maksas par līguma pagarināšanu iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās PTAC norāda, ka praksē Sabiedrība piedāvā iespēju pagarināt līgumā noteikto kredīta atmaksas termiņu jeb atlikt maksājumu vēl uz kādu laiku. Ņemot vērā, ka kredīts tiks lietots ilgāku periodu nekā sākotnēji līgumā noteikts, kredīta devējam ir tiesības piemērot maksu par kredīta lietošanu periodā, uz kuru no līguma izrietošo saistību atmaksa tiek pagarināta.

Kredītēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemtas vērā (jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties) un aizdevuma lietošanu sākotnēji līgumā norādītajā aizdevuma atmaksas termiņā tiek piemērotas atbilstoši šim termiņam norādītās komisijas maksas (pēc būtības procenti par kapitāla lietošanu), ko var izteikt kā kopējās kredīta izmaksas patērētājam. Ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdieņu piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi PTAL 8.panta (2³) daļā minētie ierobežojumi.

Ņemot vērā, ka tiek pagarināts sākotnējā līguma kredīta atmaksas termiņš, piemērojamie izmaksu ierobežojumi attiecināmi atbilstoši tekošajam sākotnējā līguma termiņam, piemēram, ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31. dienu, kopējās izmaksas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu jeb lietošanu nedrīkst pārsniegt 0,2% dienā vai 0,25% dienā visā līguma darbības periodā atbilstoši PTAL 8.panta (2³) daļai.

Attiecīgi uz kredītiem, kas noslēgti uz termiņu, kas nepārsniedz 30 dienas, ir attiecināma t.s. "cenu trepe" (0,55% pa pirmajām 7 dienām, 0,25% par nākamajām 7 dienām un 0,2% sākot ar 15. dienu) vai, ja šis pats kredīts 30 dienu laikā nav atmaksāts, tad ar 31. dienu, noslēdzot attiecīgu vienošanos, kredīta devējs drīkst prasīt no aizņēmēja 0,25% dienā no kredīta summas, veicot pārrēķinu par visu līguma darbības laiku.

[3.4] No minētā izriet, ka ir pieļaujami sekojoši maksimālie kredīta kopējo izmaksu aprēķina varianti:

- 1) aprēķinot 0,2% dienā, sākot ar piecpadsmīto kredīta izmantošanas dienu, – tas nozīmē, piemēram, aizdevumam 100 EUR apmērā uz sākotnējām 30 dienām maksimālā iespējamā maksa ir 8,80 EUR $((0,55*100*7/100)+(0,25*100*7/100)+(0,2*100*16/100)= (3,85)+(1,75)+(3,2)= 8,80$ EUR). Savukārt, ja aizdevums tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad maksimālā maksa par nākošajām (un visām tālākajām, ja aizdevums tiek pagarināts vairākkārtīgi) 30 dienām ir 6,00 EUR $(0,2*100*30/100=6,00$ EUR);
- 2) aprēķinot 0,25% dienā par visu kredīta līguma darbības laiku – tātad, piemēram, aizdevumam 100 EUR apmērā uz 30 dienām maksimālā iespējamā maksa ir 8,80 EUR savukārt, ja aizdevums tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad tiek veikts pārrēķins un maksimālā maksa par 60 dienām ir 15 EUR $(0,25*100*60/100=15,00$ EUR), līdz ar to, ja par pirmo mēnesi ir samaksāti 8,80 EUR, tad par otru mēnesi drīkst prasīt ne vairāk par 6,20 EUR. Savukārt, ja aizdevums tiek pagarināts uz trešo mēnesi, tad maksimālā maksa par trešo mēnesi ir 7,50 EUR $(0,25*100*90/100=22,50-8,80-6,20=7,50$ EUR);

Paskaidrojam, ka PTAL neliedz komersantiem piemērot zemākas kopējās kredīta izmaksas.

2016.gada 16.maijā Asociācijai adresētajā vēstulē Nr.3.3.-7-F-136/3229 (turpmāk – Viedoklis) PTAC ir skaidrojis, ka *“Gadījumos, ja iespēja maksāt aizdevuma termiņa atlikšanas komisiju saskaņā ar cenrādi, ir paredzēta sākotnējā līgumā, un patērētājs šo iespēju izmanto, veicot atbilstošas darbības jeb maksājumus ar mērķi pagarināt aizdevuma lietošanas termiņu, ir uzskatāms, ka patērētājs izmantojis līgumā paredzēto papildu vienošanās noslēgšanas iespēju, jo sākotnējais līgums neparedz obligātu aizdevuma termiņa pagarināšanas iespējas izmantošanu. Kredīta devējs savu piekrišanu aizdevuma termiņa pagarināšanai izsaka, piedāvājot šādu iespēju patērētājam (līgumā vai citviet patērētājam pieejamā vietā) un turpmāk novirzot saņemtos līdzekļus no patērētāja attiecīgajam mērķim, savukārt patērētājs savu piekrišanu noslēgt vienošanos par aizdevuma termiņa pagarināšanu veic ar citām konkludentām darbībām – veicot attiecīgu maksājumu par aizdevuma lietošanu pagarinātajā aizdevuma termiņā jeb maksu par aizdevuma pagarināšanu u.tml. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka pagarināt aizdevumu ir iespējams, nenoslēdzot attiecīgu vienošanos, tādējādi PTAC norāda, ka PTAL noteiktie ierobežojumi ir piemērojami atkarībā no panāktās vienošanās mērķa, par ko var liecināt patērētāja maksājuma uzdevumā norādītais mērķis, saņemtā maksājuma novirzīšanas kārtību u.c. darbības.”*

[3.5] Attiecībā uz šā lēmuma [1.29] apakšpunktā ietvertajiem Sabiedrības argumentiem Nr.1.-2. PTAC norāda, ka uz Lēmuma pieņemšanas brīdi spēkā esošā PTAL 1.panta 9.punkts noteica, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir “Visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītesānas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). Kredīta kopējās izmaksās iekļauj arī izmaksas par papildu pakalpojumiem saistībā ar kredītesānas līgumu, tai skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem.” Uzsveram, ka minētā definīcija bija ietverta arī Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumi Nr.1219 “Noteikumi

par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk – Noteikumi Nr.1219, pašreiz spēkā - Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumu Nr.691 “Noteikumi par patērētāja kreditēšanu”, turpmāk – Noteikumi Nr.691) 2.2.apakšpunktā. Proti, Noteikumos Nr.1219 bija noteikti (identiski noteikumi ir iekļauti arī Noteikumos Nr.691) īpaši pieņemumi kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu.

Noteikumu Nr.1219 6.punkts noteica, ka, lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam, neņem vērā šādus maksājumus:

6.1. jebkurus maksājumus, ko patērētājs maksā par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāja saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi;

6.2. maksājumus, ko patērētājs maksā, iegādājoties precī vai pakalpojumu, izņemot pirkuma cenu, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek skaidrā naudā, vai izmantojot kredītu.

Savukārt Noteikumu Nr.1219 7.punkts paredzēja, ka izmaksas, kas saistītas ar tā konta uzturēšanu, kuru izmanto maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, kā arī izmaksas par norēķinu līdzekli, kas izmantots maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, un citas izmaksas, kas saistītas ar maksājumu veikšanu, iekļauj kredīta kopējās izmaksās patērētājam, izņemot gadījumu, ja konta atvēršana ir brīvprātīga un konta izmaksas ir skaidri un atsevišķi norādītas kreditēšanas līgumā vai jebkurā citā ar patērētāju noslēgtā līgumā.

Tātad, lai noteiktu, kas tiek iekļauts kredīta kopējās izmaksās, bija jāņem vērā Noteikumu Nr.1219 6. un 7.punkts. Savukārt, aprēķinot gada procentu likmi, jāievēro arī citi Noteikumu Nr.1219 II nodaļas noteikumi.

PTAC vērš tiesas uzmanību, ka tas, ka gada procentu likmei cita starpā ir jāaprēķina kredīta kopējās izmaksas, uz ko sniegta atsauce PTAL, nav pamats tam, lai Pieteicējs, interpretējot PTAL piemērošanu, atsauktos uz Noteikumu Nr.1219 prasībām, kas attiecas tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Līdz ar to PTAC paskaidro, ka, interpretējot PTAL 8.panta (2³) daļu, nav pamats apšaubīt, ka uz komisijas maksām par kredīta pagarināšanu nebūtu attiecināmi kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, jo šīs izmaksas ietilpst kredīta kopējās izmaksās, tiklīdz tās ir zināmas vienošanās noslēgšanas brīdī.

[4] NKAL 15.¹ panta pirmā daļa nosaka: “Rakstveida apņemšanās ir dokuments, ko pēc Uzraudzības iestādes ierosinājuma paraksta komercprakses īstenotājs, apņemoties noteiktā termiņā novērst konstatēto pārkāpumu. Rakstveida apņemšanās var ietvert komercprakses īstenotāja apņemšanos:

- 1) neveikt noteiktas darbības;
- 2) veikt noteiktas darbības, tostarp sniegt papildu informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu komercprakses atbilstību šā likuma prasībām, publicēt attiecīgajai komercpraksi atbilstošā saziņas līdzeklī paziņojumu, kurā atsauc negodīgo komercpraksi;
- 3) atlīdzināt patērētājiem nodarītos zaudējumus.”

Saskaņā ar šā panta otro daļu uzskatāms, ka komersants ar rakstveida apņemšanos atzīst vainu pārkāpumā.

[4.1] Pieprasījumā Nr.3 PTAC, ievērojot NKAL 15.panta piektās daļas 2.punktu un 15.¹ panta pirmās daļas 2.punktu aicināja Sabiedrību līdz 2016.gada 30.oktobrim iesniegt rakstveida apņemšanos līdz 2016.gada 30.oktobrim veikt izmaiņas komisijas maksas par patērētāja kreditēšanas līguma termiņa pagarināšanu apmēros un aprēķināšanas kārtībā. Vienlaikus Sabiedrība tika aicināta iesniegt attiecīgus pierādījumus. Neskatoties uz PTAC aicinājumu, Sabiedrība administratīvajā lietā esošajos paskaidrojumos (Paskaidrojums Nr.4, Paskaidrojums Nr.5 un Paskaidrojums Nr.6) informēja, ka rakstveida apņemšanās netiks iesniegta, jo tehniski izmaiņas kredīta pagarināšanas komisijas maksu apmēros un aprēķinos ir veiktas.

Skaidrojot rakstveida apņemšanās būtību patērētāju tiesību aizsardzības jomā, PTAC ir norādījis, ka rakstveida apņemšanās ir īpašs pārkāpumu novēršanas veids patērētāju tiesību aizsardzības jomā, kas paredz iespēju komersantam pašam brīvprātīgi novērst pārkāpumu, atzīstot, ka ir izdarīts pārkāpums. Ja komersants paraksta rakstveida apņemšanos, viņš atzīst savu vainu konstatētajā pārkāpumā. Rakstveida apņemšanās ir brīvprātīgs dokuments (sk., Vītoļņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.gads, 346.-347.lpp). PTAC vērš uzmanību, ka ne visās administratīvajās lietās PTAC aicina komersantus pārkāpuma gadījumā iesniegt rakstveida apņemšanos.

PTAC norāda, ka saskaņā ar NKAL 15.panta piektās daļas 2.punktu iestādei ir paredzētas tiesības nevis pienākums ierosināt uzņēmējam rakstveidā apņemties novērst konstatēto pārkāpumu. Proti, PTAC, ņemot vērā konkrētas administratīvās lietas ietvaros esošus apstākļus, ir tiesīgs izvērtēt, vai aicināt uzņēmumu labprātīgi novērst pārkāpumu, iesniedzot rakstveida apņemšanos, vai, neveicot nevienu no iepriekš minētajām darbībām, pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, kas minēti NKAL 15.panta astotajā daļā. Konkrētajā gadījumā PTAC izmantoja NKAL 15.panta piektajā daļā norādītās tiesības attiecībā pret Sabiedrību, aicinot rakstveidā apņemties novērst pārkāpumu, tādējādi atzīstot vainu pārkāpumā. Šīs darbības, neskatoties uz to, ka grozījumi PTAL stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī un pārkāpums attiecībā pret jaunajiem klientiem tika novērsts tikai pēc vairāk kā 9 mēnešiem, ir uzskatāmas par iestādes īpašu pretimnākšanu pret Sabiedrību.

[4.2] Savukārt diskusija ar nozares pārstāvjiem un tos pārstāvošo Asociāciju ilgst jau kopš likuma grozījumu pieņemšanas dienas, tostarp bijusi vairākkārtēja rakstveida viedokļu apmaiņa jau 2015.gadā savukārt, 2016.gada 11.janvārī PTAC nosūtīja Asociācijai vēstuli Nr.3.3.-7-F-372/184, kurā PTAC cita starpā norādīja, ka maksa par kredīta lietošanu pagarinātajā termiņā vai maksa par līguma grozījumu noslēgšanu ir vērtējamas kā kredīta izmaksas, un uz tām ir attiecināmi PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktie ierobežojumi. Tāpat arī Asociācijai 2016.gada 1.martā adresētajā vēstulē Nr.3.3.-7-F-372/1401 PTAC norādīja, ka *“(..)Ņemot vērā Dokumenta izstrādes gaitā saņemtos Ekonomikas ministrijas komentārus, vēršam Asociācijas uzmanību, ka Vēstulē norādītais kredīta izmaksu aprēķins aizdevumiem, kas sākotnēji noslēgti ar termiņu līdz 30 dienām un tikuši pagarināti, sākot ar 31.dienu nav atbilstošs PTAL 8.panta 2.³ daļā, proti, minētajiem aizdevumiem, sākot ar 15.dienu kredīta izmaksu maksimālais pieaugums likumā ir noteikts 0,2% dienā un arī pēc 30.dienas šis ierobežojuma apmērs nemainās. PTAL 8.panta 2.³ daļā noteiktais kredīta izmaksu pieauguma ierobežojums 0,25% apmērā dienā ir attiecināms tikai uz līgumiem, kas jau sākotnēji noslēgti uz termiņu, kas pārsniedz 30 dienas. (..) PTAC ir PTAL normu uzraugošā iestāde, kura, kā normu piemērotāja, ir tiesīga sniegt sabiedrībai savu redzējumu par šā likuma interpretāciju, nepieciešamības gadījumā lūdzot likuma izstrādātāja (Ekonomikas ministrijas) viedokli. Saistībā ar Asociācijas minēto, ka PTAC, iepriekš neoficiāli saskaņojot Vadlīniju saturu, nav norādījis uz pagarinājuma maksu ierobežojumiem, paskaidrojot, ka Vadlīniju tekstā nav skaidri norādīts, ka pagarinājuma maksas netiek ņemtas vērā tad, kad tās ir zināmas, proti, brīdī, kad ar patērētāju ir noslēgta vienošanās par aizdevuma līguma termiņa pagarināšanu. Līdz ar to PTAC nepiekrīt Asociācijas viedoklim, ka ir mainījies savu nostāju šajā jautājumā vai ir saskaņojis pretējo Vēstulē minētajam.”* Līdz ar to secināms, ka PTAC nebija šaubas par komisijas maksu par kredīta atmaksas pagarināšanu iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās, kad kredīta termiņš tiek atlikts (pagarināts).

NKAL 15.panta četrpadsmitā daļa paredz, ka uzraudzības iestāde lietas par negodīgu komercpraksi izskata APL noteiktajā kārtībā, ciktāl šajā likumā nav noteikts citādi. PTAC norāda, ka atbilstoši NKAL 15.panta astotajai daļai un ievērojot, ka Sabiedrība ir atteikusies iesniegt rakstveida apņemšanos, saskaņā ar kuru tā atzīst izdarīto pārkāpumu, PTAC ir tiesīgs pieņemt vienu vai vairākus lēmumus par profesionālai rūpībai neatbilstošu komercpraksi (NKAL 6.pants), par ko Sabiedrība tika informēta Pieprasījumā Nr.1 un Pieprasījumā Nr.2.

Vienlaikus norādām, ka **komersanta rakstveida apņemšanās vai iestādes lēmums ir vienīgie tiesiskie pamati, kā patērētājiem īstenot savu tiesību aizsardzību gadījumos, kad komersantam ir jāveic pārrēķini, piemēram, kredīta kopējo izmaksu pārrēķinus, kā tas ir šajā gadījumā, kad patērētājiem reāli piemērotās komisijas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu būtiski pārsniedz PTAL 8.panta (2²) un (2³) daļās noteiktos ierobežojumus.**

[5] Paskaidrojumā Nr.6 Sabiedrība aicina PTAC ievērot vienlīdzības principu, kā arī PTAC līdz šim savos lēmumos īstenoto praksi nepiemērot soda naudu gadījumos, kad netiek parakstīta rakstveida apņemšanās, bet ar PTAC lēmumu tiek konstatēts negodīgas komercprakses aizlieguma pārkāpums tādās būtiskās nozarēs kā uztura bagātinātāji, un vairāku gadu garumā ilguši iespējamie pārkāpumi autostāvvietu jomā.

[5.1] Ievērojot augstāk norādīto un secināto, PTAC uzsver, ka patērētāju kreditēšanas nozare ir būtiska, tai nepieciešama ar normatīviem aktiem regulēta uzraudzība, kas aizsargā patērētāja tiesības un ekonomiskās intereses. PTAC praksē ir secinājis, ka kreditēšanas pakalpojumus visbiežāk izmanto pamatvajadzību apmierināšanai (komunālo pakalpojumu norēķini, esošu parādsaistību dzēšana, sadzīves preču iegāde). Patērētāju tiesību aizsardzība finanšu pakalpojumu jomā ir būtiska, it īpaši saistībā ar pēdējo gadu finanšu krīzi globālajā un nacionālajā līmenī. Krīze parādīja, ka neatbildīga aizņemšanās var novest pie globālām negatīvām sekām gan patērētājiem, gan valsts ekonomikai. PTAC ieskatā tieši patērētāju uzticība labi funkcionējošam finanšu pakalpojumu tirgum (tostarp patērētāju kreditēšanas pakalpojumi) veicina finanšu stabilitāti, izaugsmi, efektivitāti un inovācijas ilgtermiņā (sk., Vītoliņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.gads, 263.lpp). Turklāt patērētāju kreditēšanas nozare 2016.gadā ir iekļauta PTAC darbības gada plānā kā viena no uzraudzības prioritātēm.

[6] Vērtējot Sabiedrības pieļautā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, PTAC, analizējot Sabiedrības 2016.gada 1.pusgada statistikas rādītājus secina, ka 2016.gada 1.pusgadā Sabiedrība ir veikusi (..) pagarinājumu, kas ir (..) % no visu nebanku kreditētāju veiktajiem pagarinājumiem distances kredītiem minētajā periodā (kopumā nozarē veikti 441 256 pagarinājumi). (..) (jeb (..) % no (..)) Sabiedrības veiktais pagarinājums attiecināms uz bez maksas/procentiem izsniegtiem kredītiem, kas norāda uz apstākli, ka, sākotnēji piedāvājot patērētājiem un piesaistot tos ar bez maksas/procentiem kredītiem, Sabiedrība, pagarinot kredīta atmaksas termiņu, ik pēc konkrētu dienu skaita gūst no patērētājiem ienākumus komisijas maksas veidā par to, kas sākotnēji tiem ticis piedāvāts kā bez maksas. Turklāt Sabiedrības noteikto komisija maksu apmērs pārsniedza PTAL 8.pantā noteikto 1,68 - 3,84 reizes.

[7] Attiecībā uz šā lēmuma [1.29] apakšpunktā ietvertajiem Sabiedrības argumentiem Nr.3.-Nr.6 PTAC norāda, ka NKAL 15.panta piektās daļas 3.punktā noteikto lēmumu par lietas izbeigšanu, izsakot aicinājumu komercprakses īstenotājam turpmāk savā darbībā nodrošināt komercprakses atbilstību normatīvajiem aktiem, PTAC kā uzraugošā iestāde pieņem, izvērtējot konstatētā pārkāpuma raksturu un ietekmi, kā arī citus būtiskus apstākļus, tostarp patērētājiem radītos zaudējumus. PTAC uzsver, ka, ņemot vērā pārkāpuma apjomu un ietekmi uz patērētāju interesēm, konkrētajā lietā nebija iespējams pieņemt lēmumu par ierosinātās lietvedības izbeigšanu un pieņemt Sabiedrības veiktās darbības kā labprātīgas darbības bez rakstveida apņemšanās (NKAL 15.¹pants) iesniegšanas. Proti, PTAC ir veicis patērētājiem radīto zaudējumu aprēķinus, kas analizēti šī lēmuma [7.1] - [7.2] apakšpunktā.

[7.1] Attiecībā par pagarināšanas komisijas maksu apmēru neatbilstību PTAC ir noteicis Sabiedrības aptuvenos patērētājiem radītos zaudējumus, ņemot vērā šādus datus un aprēķinus:

[7.1.1] Saskaņā ar Sabiedrības iesniegtajiem statistikas datiem laika posmā no 2014.gada līdz 2016.gada 1.pusgam (ieskaitot) vidējā izsniegtā viena kredīta summa ar atmaksu vienā maksājumā ir (..) EUR.

[7.1.2] Saskaņā ar PTAL 8.panta (2³) daļu kredīta kopējās izmaksas nedrīkst pārsniegt 0,25% dienā visā termiņā (sk. lēmuma [3.4] 2.apakšpunktu). Lietā PTAC ir konstatējis, ka Sabiedrība piemēroja komisijas maksu par kredīta pagarināšanu no 0,42% dienā līdz 0,96% dienā no izsniegtās kredīta summas.

[7.1.3] Ievērojot vidējo izsniegto viena kredīta summu ar atmaksu vienā maksājumā, faktiskās patērētājiem piemērotās izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) un PTAL 8.panta (2³) daļā noteiktās maksimāli pieļaujamās kredīta kopējās izmaksas, PTAC aprēķināja vidējos vienā gadījumā nodarītos zaudējumus dienā. Attiecīgi, papildus ņemot vērā Sabiedrības sniegto informāciju par pagarinājumu skaitu, tika aprēķināti patērētājiem radītie zaudējumi.

[7.2] Pamatojoties uz veikto aprēķinu, PTAC secina, ka Sabiedrība īstenoja negodīgu komercpraksi un piemēroja patērētājiem PTAL 8.panta (2²) un (2³) daļai neatbilstošas kredīta atmaksas termiņa atlikšanas (pagarināšanas) komisijas maksas, kas patērētājiem laika posmā no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 26.oktobrim radījušas zaudējumus **2 430 268,68 EUR** apmērā. PTAC norāda, ka tie ir uz PTAC rīcībā esošajiem Sabiedrības sniegtajiem datiem aprēķinātie aptuvenie patērētājiem radītie zaudējumi.

[8] APL 66.panta pirmā daļa paredz, ka „Apsverot administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību, iestāde lemj: 1) par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi; 2) par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai; 3) par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses; 4) par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums”. Atbilstoši Augstākās tiesas Senāta judikatūrai 2005.gada 4.oktobra spriedumā lietā Nr.SKA–261 lietderības apsvērumu veikšanai jābūt vērstai uz to, lai samērotu personas pārkāpuma smagumu ar sekām.

[8.1] NKAL 2.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenošanai izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem. No lietā esošajiem materiāliem PTAC konstatē, ka Sabiedrība ir pārkāpusi patērētāju tiesību regulējošos normatīvos aktus, proti, pārkāpums ir būtisks, jo Sabiedrības īstenojot komercpraksi ir adresēta lielam patērētāju lokam, kas ir izmantojuši/izmanto Sabiedrības pakalpojumus, noslēdzot vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu, tādējādi Sabiedrības izdarītais pārkāpums, ilgā laika periodā piemērojot komisijas maksas par patērētāja kredītēšanas līguma pagarināšanu apmēros, kas būtiski pārsniedz PTAL 8.pantā noteiktos ierobežojumus, ir radījis būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātajām patērētāju kolektīvajām ekonomiskajām interesēm.

PTAC norāda, ka Sabiedrība atbilstoši NKAL 6.pantam ir īstenojusi profesionālai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kas atbilstoši NKAL 4.pantam ir uzskatāma par negodīgu komercpraksi. Saskaņā ar šā panta pirmo daļu negodīga komercprakse ir aizliegta.

[9] PTAC uzsver, ka Sabiedrībai, īstenojot komercpraksi, ir jāņem vērā, ka par profesionālai rūpībai atbilstošu un par godīgu uzskatāma komercprakse, kas tiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālas darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam. Viens no būtiskākajiem kritērijiem komercprakses vērtēšanai ir vispāratzīta godīga tirgus prakse noteiktā jomā, kas prasa uzņēmējiem veikt savas darbības profesionalitāti un godīgi no saprātīgas personas skatpunkta (sk. Vītoliņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.gads, 211.lpp). Kā jau iepriekš PTAC ir norādījis, PTAL 8.panta grozījumi stājās spēkā 2016.gada. 1.janvārī, savukārt pārkāpums tika pieļauts vairāk kā 9 mēnešus, kas ir radījis kaitējumu gan patērētāju kolektīvajām interesēm, gan būtiskus finansiālus zaudējumus patērētāju lokam, kas izmantoja Sabiedrības pakalpojumus – slēdza vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu.

[9.1] Ievērojot NKAL 6.pantu un 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, galvenā negodīgas komercprakses pazīme ir tās būtiski negatīvā ietekme uz patērētāja ekonomisko rīcību – mazinot patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu. Tās rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Tas attiecas uz brīdi, kad patērētājs izlemj saņemt pakalpojumu (slēgt kredītēšanas līgumu un/vai pagarināt esoša kredīta atmaksu) vai ne, un uz kādiem nosacījumiem, gan arī uz brīdi, kad patērētājs vēlas izmantot savas likumiskās tiesības atteikties no pakalpojuma. Tātad tiek vērtēta vidusmēra patērētāja iespējamā rīcība. PTAC ieskatā patērētāji var pamatoti sagaidīt, ka nozares profesionālis, kuram ir spēkā esoša speciālā atļauja (licence) patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniegšanai, rīkosies labā ticībā un ievēros visu tai saistošo normatīvo aktu prasības. Savukārt Sabiedrība, piedāvājot patērētājiem kredītu termiņa atlikšanas (pagarināšanas) iespēju ar PTAL 8.panta (2³) daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā, kas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu

prakseī saskaņā ar PTAL 8.panta (2²) daļu, ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kura būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību, proti patērētājiem bija jāmaksā lielākas komisijas maksas par kredīta termiņa atlikšanu, nekā to paredz likums.

Konkrētajā gadījumā Sabiedrība ar patērētājiem slēdza vienošanās par kredīta atmaksas pagarināšanu, piemērojot komisijas maksas, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, rezultātā radot patērētājiem zaudējumus ne mazāk kā 2 430 268,68 EUR apmērā.

[10] NKAL 15.panta astotā daļa nosaka: „Ja Uzraudzības iestāde atzīst komercpraksi par negodīgu, tā ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, ar kuriem: 1) nosaka komercprakses īstenošanai pienākumu atbilstošā veidā sniegt papildu informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu komercprakses atbilstību šā likuma prasībām; 2) nosaka komercprakses īstenošanai pienākumu nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi; 3) aizliedz negodīgu komercpraksi, ja tā vēl nav uzsākta, bet ir paredzama; 4) nosaka komercprakses īstenošanai pienākumu publicēt attiecīgajai komercpraksi atbilstošā saziņas līdzeklī paziņojumu, kurā norādīta labotā informācija, atsaucot negodīgo komercpraksi; 5) uzliedz sodu šā likuma 15.² pantā noteiktajā kārtībā; 6) nosaka par labas prakses kodeksu atbildīgajai personai pienākumu izdarīt labojumus kodeksā, lai novērstu negodīgu komercpraksi”. NKAL 15.² panta pirmā daļa paredz, ka „Uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenošanai soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 euro. Soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgs ar izdarīto pārkāpumu (..)”.

PTAC norāda, ka, ievērojot labas pārvaldības principu un samērīguma principu, apstākļi, ka Sabiedrība tehniski (sistēmās) līdz 2016.gada 15.septembrim un grāmatvedības sistēmās līdz 2016.gada 26.oktobrim ir novērsusi pārkāpumu un izpildījusi Lēmumā ietverto nosacījumu, ir ņemams vērā, nosakot soda naudas apmēru.

Ņemot vērā Sabiedrības pieļautā pārkāpuma būtību, raksturu, radīto kaitējumu patērētāju kolektīvajām interesēm, nebūtu lietderīgi pieņemt NKAL 15.panta astotās daļas 1., 3., 4. un 6.punktā noteiktos lēmumus, bet gan PTAC ieskatā konkrētajā gadījumā Sabiedrībai par izdarīto pārkāpumu saskaņā ar NKAL 15.panta astotās daļas 5.punktu ir piemērojama soda nauda šā likuma 15.² pantā noteiktajā kārtībā. PTAC ieskatā ar soda naudas palīdzību Sabiedrība tiks motivēta savā turpmākajā komercpraksē nepieļaut līdzīga rakstura pārkāpuma izdarīšanu.

Saskaņā ar Sabiedrības gada pārskatu par 2015.gadu tās neto apgrozījums bija 33 469 678 EUR. Ievērojot pārkāpuma būtiskumu, apjomu, ilgumu, tostarp šajā lēmumā analizētos pārkāpuma izdarīšanas apstākļus, raksturu un radīto ietekmi, PTAC secina, ka Sabiedrības nodarītais pārkāpums ir vērtējams kā sevišķi smags pārkāpums. Papildus, ņemot vērā apstākļi, ka Sabiedrība tehniski (sistēmās) līdz 2016.gada 15.septembrim un grāmatvedības sistēmās līdz 2016.gada 26.oktobrim novērsusi pārkāpumu un izpildījusi Lēmumā ietverto nosacījumu – kopējais soda naudas apmērs Sabiedrībai nosakāms 80 000,00 EUR apmērā. Procentos soda naudas apmērs sastāda 0,24% no Sabiedrības 2015.gada neto apgrozījuma un 80% no maksimālās soda naudas, kas uzskatāms par samērīgu soda naudas apmēru, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu un tā ietekmi.

Ņemot vērā minēto, PTAC nolemj:

pamatojoties uz NKAL 1.panta pirmo daļu, 2.pantu, 4.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 6.pantu, 7.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 14.panta pirmo daļu, 15.panta pirmās daļas 1. punktu, 15.panta astotās daļas 5.punktu, 15.²panta pirmo un otrās daļas 4.punktu, PTAL 1.panta 9.punktu, 8.panta (2²) un (2³) daļu, Noteikumu Nr.691 2.2.apakšpunktu, 6., 7.punktu (iepriekš - Noteikumu Nr.1219 2.2.apakšpunkts, 6., 7.punkts), APL 4.pantu, 51.pantu, 55.panta 2.punktu, 65.panta ceturto daļu, 66.pantu un 67.pantu,

uzlikt AS “4finance”

juridiskā adrese: **Lielirbes iela 17A-8, Rīga, LV-1050**

reģistrācijas numurs: **40003991692**

soda naudu 80 000,00 EUR (astoņdesmit tūkstoši eiro, 00 centi) apmērā.

Saskaņā ar NKAL 19.panta pirmo daļu, Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo un otro daļu, 79.panta pirmo daļu šis lēmums ir spēkā ar dienu, kad tas kļūst zināms Sabiedrībai, un Sabiedrība to var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad lēmums stāties spēkā Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

Soda nauda jāsamaksā ar pārskaitījumu, maksājuma uzdevumā norādot:

Saņēmējs:	Valsts kase, Reģistrācijas numurs 90000050138
Saņēmēja iestāde:	Valsts kase, BIC kods TREL LV22
Konts (IBAN):	LV12TREL1060121019400
Maksājuma mērķis:	Lēmums Nr.10 –pk
Pieņemšanas datums:	2017.gada 21.februāris

Soda nauda jāsamaksā ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc dienas, kad saņemts lēmums.

Direktore

(personiskais paraksts)

B.Vītoliņa

[..]

IZRAKSTS PAREIZS